

TANTS PÕHJAMAAST

Tantsu on loonud ja kirjeldanud Mait Agu 1983. a. sügisel Tallinnas, käesoleva variandi aluseks on 1989. a. suvel valminud versioon.

Ü. Vinteri muusika, E. Vetemaa sõnad.

Tantsu motoks sobivad Anna Haava luuleread:

*“Meid saatnud vaikustehelin ja tähtesäravad ööd,
kuukumased, lumitand metsad ja vaiksed kaugele teed.
Me oleme põhjamaa lapsed,
kaks — meie mõlemad.”*

Autorit on inspireerinud nii muusika kui ka laulu sõnad, tantsu tuleks esitada koos laulusaatega.

Eelkõige on tants mõtisklus oma maast, oma rahvast. Liikumised peaksid olema väljapeetud, pidulikud, täpne olgu pooside skulptuursus.

Olgu see tants esitajale püha.

Märkus: Selle tantsu kirjelduses kasutatakse tantsija asendite ja liikumis-suundade määramiseks orientiiridena lavapunkte: punkt nr 1 — esipoolega, nr 3 — vasaku küljega, nr 5 — seljaga ja nr 7 — parema küljega pealt-vaatajate poole; punktid nr 2, 4, 6 ja 8 on vastavalt diagonaalsed asendid.

Tantsu saatemuusika on varem ilmunud kogumikus «Eesti NSV 1987. aasta koolinoorte tantsupeo tantse» (Tln. «Eesti Raamat» 1986).

PÕHISAMMUD

Taktimõõt 4/4

1. Kõnnisammud

Igal taktiosal astutakse sirutussamm, seega astutakse taktis neli sammu. Selle tantsu kõnnisammud on aeglased, uhked, samas aga pehmed, maapinda paitavad.

2. Kõnnisammud kiiksammuga.

Lähteasend. Paarilised kõrvuti, tüdruk poisi paremal käel. Sisekäed on all ühendatud, väliskäed all.

Takt 1. Parema jalaga alustades liigutakse nelja kõnnisammuga edasi.

Takt 2. Takti I osal tehakse parema jalaga kiiksamm ette, jättes vasaku jala taha varbale. Kere painutatakse paremale, käed tõstetakse ette. Takti II osal on paus. Takti III osal sooritatakse vasaku jalaga kiiksamm taha, jättes parema jala ette varbale. Kere painutatakse vasakule, käed jäävad ette. Takti IV osal on paus.

Sama põhisammu sooritatakse tantsus ka tagurpidi liikudes, käsutades erinevaid käteliigutusi.

3. I kombinatsioon.

Lähteasend. Ummisses päkkadel, esipool punkti nr 8 poole. Käed on kõrval, peopesad allapoole.

Takt 1. Takti I—II osal laskutakse kükki. Vasak käsi puudutab põrandat ja liigub kõrvalt ette-alla. Takti III osal alustatakse tõusu kükist ja takti IV osal tõustakse päkkseisu koos kehapöördega punkti nr 2 poole ning vasaku käe peopesa pannakse oma paremale õlale. Käe liikumine peab olema pidev ja sujuv. Tantsija on kogu aeg ummisses.

Takt 2. Takti kestel on tantsija esipoolega punkti nr 2 poole. Takti I—II osal laskutakse kükki ja parem käsi liigub põrandat puudutades kõrvalt ette-alla. Takti III osal alustatakse tõusu kükist. Takti IV osal tõustakse päkkseisu ning parema käe peopesa pannakse oma vasakule õlale. Takti lõpuks on käed rinnal risti ja tantsija on esipoolega punkti nr 2 poole.

Takt 3. Takti I osal astutakse parema jalaga ristsamm eest ning alustatakse veerandpööret päripäeva. Takti II osal koos vasaku jala sammuga taha punkti nr 8 suunas pööratakse esipoolega punkti nr 4 poole. Parema jalg on sirutatult ees varbal, pea on pööratud paremale, kere painutatud taha. Takti III osal tehakse koos keharaskuse ülekandmisega paremale jalale poolpööre vastupäeva ning jõutakse esipoolega punkti nr 8 poole. Takti IV osal liigub vasak jalg kaarega taha. Käed pannakse õlgadelt puusale. Kogu takti kestel toimub liikumine ühel tasapinnal. Takti lõpuks on parem jalg põlvliigesest kõverdatud, vasak jalg sirutatult taga tallal (IV positsioon).

- Takt 4.** Parema jalaga alustades astutakse taktis neli põlveliigesest kõverdatud jalgadega kõnnisammu vastavalt punktide 2, 4, 6 ja 8 suunas, millega sooritatakse sujuv pööre paigal päripäeva. Pea on pööratud paremale nagu pööret juhtides. Käed on puusal.
- Takt 5.** Takti I osal astutakse põlveliigesest sirutatud paremale jalale kõnnisamm punkti nr 8 suunas. Vasak jalg jääb taha varbale. Käed viiakse ette-alla, peopesad ülespoole. Takti II osal on paus. Takti III osal astutakse vasaku jalaga samm taha, käed langetatakse alla. Takti IV osal astutakse koos kehapöördega punkti nr 1 poole parema jalaga samm küljele. Käed tõstetakse kõrvale-alla.
- Takt 6.** Takti I osal astutakse põlveliigesest sirutatud vasakule jalale kõnnisamm punkti nr 2 suunas. Parem jalg jääb taha varbale. Käed tõstetakse ette-alla, peopesad ülespoole. Takti II osal on paus. Takti III osal astutakse parema jalaga samm taha, käed langetatakse alla. Takti IV osal astutakse koos kehapöördega punkti nr. 1 poole vasaku jalaga samm küljele. Käed tõstetakse kõrvale-alla.
- Takt 7.** Parema jalaga alustades liigutakse nelja kõnnisammuga punkti nr 1 suunas. Käed liiguvad sujuvalt alt läbi ette, peopesad ülespoole. Takti IV osal alustatakse vasakul päkal poolpööret vastupäeva.
- Takt 8.** Takti I osal lõpeb poolpööre harkseisu (esipool punkti nr 5 poole). Käed langetatakse alla, pea rinnale, Takti II-III osal on paus. Takti IV osal tehakse vasakul päkal poolpööre vastupäeva (pööratakse esipool punkti nr 1 poole).

4. II kombinatsioon.

Lähteasend. Ummisseis päkkadel, esipool punkti nr 1 poole. Käed on kõrval, peopesad allapoole,

- Takt 1.** Takti I osal laskutakse poolkükki, käed langetatakse kõrvale alla. Takti II osal laskutakse täiskükki, käed tuuakse põrandat paitades ette-alla risti. Takti III osal tõustakse poolkükki, küünarliigesest kõverdatud käed tõstetakse pea kohale. Takti IV osal astutakse vasaku jalaga samm küljele, käed avanevad ülalt läbi kõrvale, peopesad ülespoole. Vasak jalg on põlveliigesest kõverdatud, parem jalg jääb sirutatult küljele varbale.
- Takt 2.** Parema jalaga alustades ja punkti nr 3 suunas (paremale) liikudes sooritatakse nelja päkksammuga poolteistpööre päripäeva. Käed on all. Pööre lõpetatakse esipoolega punkti nr 5 poole, kere väheke vasakule painutatud.
- Takt 3.** Takti I osal astutakse parema jalaga samm paremale (punkti nr 7 suunas), vasak jalg jääb küljele varbale. Parem käsi tõstetakse alt ja vasaku õla juurest läbi ning viiakse suure kaarega ülalt läbi paremale üles-kõrvale. Takti II osal on paus. Takti III osal kantakse keharaskus vasakule jalale (parem jalg jääb kõrvale varbale), vasak käsi tõstetakse alt parema õla juurest läbi ja viiakse suure kaarega ülalt läbi vasakule üles-kõrvale. Takti IV osal on paus.
- Takt 4.** Parema jalaga alustades ja paremale (punkti nr 7 suunas) liikudes sooritatakse nelja päkksammuga poolteistpööre päripäeva. Käed kõverdatakse küünarliigesest ja langetatakse kergelt rusikas hoituna laubale. Pea on tõstetud. Pööre lõpetatakse esipoolega punkti nr 8 poole, käed sirutatakse takti IV osal üles.
- Takt 5.** Takti I osal astutakse parema jalaga samm punkti nr 8 suunas. Parem jalg on põlveliigesest kõverdatud vasak aga sirutatud ja jääb paremast jalast tahapoole tallale (IV positsioon). Käed langetatakse ette, peopesad ülespoole. Takti II osal on paus. Takti III osal astutakse vasaku jalaga samm taha, käed langetatakse alla. Takti IV osal astutakse koos kehapöördega punkti nr 1 poole parema jalaga samm küljele. Käed tõstetakse kõrvale.
- Takt 6.** Takti I osal astutakse vasaku jalaga samm punkti nr 2 suunas. Vasak jalg on põlveliigesest kõverdatud, parem aga sirutatud ja jääb vasakust jalast tahapoole tallale (IV positsioon). Käed tõstetakse ette, peopesad ülespoole. Takti II osal on paus. Takti III osal astutakse parema jalaga samm taha, käed langetatakse alla. Takti IV osal astutakse koos kehapöördega- punkti nr 1 poole vasaku jalaga samm küljele, käed tõstetakse kõrvale.
- Takt 7.** Parema jalaga alustades minnakse nelja kõnnisammuga punkti nr 1 suunas. Käed liiguvad sujuvalt alt läbi ette, peopesad ülespoole. Takti IV osal alustatakse vasakul päkal poolpööret vastupäeva.
- Takt 8.** Takti I osal lõpeb poolpööre harkseisu (esipool punkti nr 5 poole). Käed langetatakse alla, pea rinnal. Takti II ja III osal on paus. Takti IV osal tehakse vasakul päkal poolpööre vastupäeva (pööratakse esipool punkti nr 1 poole).

Märkus: Kui I kombinatsioonis on taktide 5—8 juures oluline käte liikumine ette-alla ja kõrvale-alla, siis II kombinatsioonis liikugu käed täpselt ette ja kõrvale,

5. Põlvitus

Lähteasend. Keha raskus on vasakul jalal, parem jalg on taga varbal.

Laskutakse paremale põlvele. Vasak põlv on ees, parem jalg toetub päkale. Parema põlve on vasaku labajala juures, istmik toetub paremale kannale. Asendist tõustakse vasakule jalale, parem jalg jääb taha varbale.

TANTSU KIRJELDUS

Taktimõõt 4/4

Osavõtjad: Vaba arv tantsijaid.

Asend: Tantsu esimene, teine ja neljas tuur tantsitakse viirgudes, kolmandas tuuris moodustatakse ringjoon,

Sissejuhatus (taktid 1—4).

Takt 1. Tantsijad seisavad ummisseisus, käed all, pea langetatud.

Takt 2. Parema käsi tõstetakse takti jooksul ette-paremale-alla, peopesa ülespoole. Vaade jälgib kätt.

Takt 3. Vasaka käsi tõstetakse ette-vasakule-alla, peopesa ülespoole. Vaade jälgib kätt.

Takt 4. Takti I-III osal tõstetakse käed kõrvale ja pea kuklasse, vaade ette-üles. Takti IV osal pöördatakse I kombinatsiooni lähteasendisse (esipoolega punkti nr 8 poole).

I tuur (taktid 5-12)

Taktid 5—12. Tantsitakse I kombinatsioon viirgudes.

II tuur (taktid 13—20)

Taktid 13—14. Tantsijad ühendavad käed viirgudes pihkseongus ja parema jalaga alustades liiguvad kaheksa kõnnisammuga tagurpidi (punkti nr 5 suunas). Käed tõstetakse aeglaselt eest läbi üles (viirgude otsmised ka vaba käe), pea tõstetakse kuklasse.

Takt 15. Tantsijad alustavad parema jalaga ja liiguvad kolme kõnnisammuga ette. Takti IV osal astutakse vasaku jalaga veel üks samm ning ühtlasi laskutakse paremale põlvele, langetades ühendatud käed eest läbi põrandale alla.

Takt 16. Takti I osal, olles põlvel, tõstetakse ülakeha ning ühendatud käed tõstetakse poolpüstvõttesse. Vaade on otse. Takti II osal sirutatakse käed otse ette. Takti III osal on ikka veel põlvel, langetatakse ühendatud käed alla ja pea rinnale. IV osal viiakse käed taha paralleelselt põrandaga.

Taktid 17—18. Korratakse sama tuuri taktide 13—14 tegevust.

Taktid 19—20. Korratakse sama tuuri taktide 15—16 tegevust.

III tuur (taktid 21-28)

Selles tuuris tantsitakse kõnnisamme kiiksammudega (põhisamm nr 2).

Taktid 21—22. 21. takti I osal pöörduvad kõik tantsijad esipoolega lava keskme poole ning takti kestel moodustatakse sõõr. Kõnnisammudega sõõri moodustades liigutakse ühtlasi veidi keskme suunas. Kiiksammud 22. taktil tehakse päripidises sõõris.

Taktid 23—24. Tantsitakse kõnnisamme kiiksammudega (põhisamm nr 2) tagurpidi liikudes — sõõr avardub. Käed on pihkseongus.

Taktid 25—26. Kõnnisammudega liigutakse 25. taktil sõõri keskmesse kokku. 26. takti I osal käed vallandatakse ja parem käsi tõstetakse otse üles. 26. takti III osal tõstetakse üles ka vasaka käsi. Takti lõpus ühendatakse käed ülal pihkseongus.

Taktid 27—28. Korratakse sama tuuri taktide 23—24 tegevust. 27. takti jooksul langetatakse ühendatud käed ette. 28. takti III osal astutakse vasaku jalaga lõppsamm ja tuur lõpetatakse II kombinatsiooni lähteasendis viirgudes

IV tuur (taktid 13—20)

Taktid 13—20. Tantsitakse teine kombinatsioon (põhisamm nr 4).

V tuur (taktid 5-12)

Taktid 5-12. Tantsitakse I kombinatsiooni viirgudes. 12 takti IV osal pööret EI OLE.

Lõpetus (taktid 17—20)

Taktid 17—18. Korratakse II kombinatsiooni 3. takti tegevust (käte viimine sirutusega) kaks korda aeglasemalt.

Takt 19. Parema jalaga alustades minnakse nelja kõnnisammuga punkti nr 5 suunas, käed kõrval-ülal. Takti IV osal tehakse vasakul päkal poolpööre vastupäeva (pöörduetakse esipoolega punkti nr 1 poole), käed langetatakse kõrvale, peopesad allapoole.

Takt 20. Takti vältel laskutakse aeglaselt paremal jalal täiskükki. Vasak jalg on küljel, toetudes maha talla siseservaga. Vasak käsi langetatakse alla peopesaga maha, parem käsi pannakse südamele.